

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3830/2542

นาย สุชาติ เกินชัย กับพวกโจทก์ นาง เพ็ญ กุศลจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1574, ป.พ.พ. มาตรา 1375, ป.วิ.พ. มาตรา 249, ป.พ.พ. มาตรา 1474, ป.พ.พ. มาตรา 1625, ป.พ.พ. มาตรา 1378, ป.วิ.พ. มาตรา 142, ป.ที่ดิน มาตรา 77

ย่อ / หลักกฎหมาย

โจทก์เป็นผู้เยาว์ ล. ในฐานะส่วนตัวและในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครองโจทก์ชายที่ดินพิพาทให้แก่ ก. โดยมีได้รับความยินยอมจากโจทก์และไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ขายที่ดินพิพาทส่วนของโจทก์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1574 การซื้อขายที่ดินพิพาทจึงไม่มีผลผูกพัน ส่วนของโจทก์ แม้อ.ได้มอบการครอบครองที่ดินพิพาทให้ ก. และจำเลยเข้าทำประโยชน์ตลอดมาถึง 16 ปีเศษก็ถือว่า ก. และจำเลยเข้ายึดถือที่ดินพิพาทส่วนของโจทก์แทนโจทก์จึงไม่อาจยกเอาระยะเวลาที่ ก. และจำเลยเข้าทำนาในที่ดินพิพาทขึ้นต่อสู้กับโจทก์จนกว่าก. และจำเลยจะเปลี่ยนแปลงแห่งการยึดถือที่ดินพิพาท โดยบอกกล่าวไปยังโจทก์ว่าไม่เจตนาจะยึดถือที่ดินพิพาทแทนโจทก์อีกต่อไป เมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าว จำเลยจึงไม่มีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทส่วนของโจทก์ จำเลยให้การว่า โจทก์นำคดีมาฟ้องเกิน 1 ปี นับแต่โจทก์บรรลุนิติภาวะจึงขาดอายุความมิได้ ยกข้อต่อสู้ว่าโจทก์มิได้ฟ้องเอาคืนซึ่งการครอบครองภายใน 1 ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1375 แม้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์จะรับวินิจฉัยให้ ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นข้อที่โต้แย้งกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นและอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคหนึ่ง เมื่อไม่ได้ความชัดว่า ส.ได้ที่ดินพิพาทมาก่อนสมรสหรือได้มาในระหว่างสมรสกับ ล. จึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1474 วรรคท้าย เมื่อ ส. ตายที่ดินพิพาทซึ่งเป็นสินสมรสย่อมตกเป็นของ ล. กิ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625(1) ประกอบมาตรา 1533 อีกกิ่งหนึ่งเป็นมรดกตกแก่ ล. กับโจทก์ คนละส่วนเท่า ๆ กัน ตามมาตรา 1629(1) ประกอบด้วยมาตรา 1635(1) แม้การซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่าง ล. กับ ก. จะไม่ผูกพันส่วนของโจทก์ แต่หลังจากทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทแล้ว ล. ได้ยอมให้จำเลยกับ ก. เข้าทำนาในที่ดินพิพาทตลอดมา ประกอบกับที่ดินเป็นที่ดินมือเปล่าซึ่งบุคคลมีเพียงสิทธิครอบครองและอาจโอนการครอบครองให้แก่กันด้วยการส่งมอบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1378 ล. มอบที่ดินพิพาทให้จำเลยกับ ก. เข้าทำนาจึงมีผลเป็นการโอนการครอบครองที่ดินพิพาทส่วนของ ล. ให้แก่จำเลยกับ ก. จำเลยกับ ก. ย่อมมีสิทธิครอบครองที่ดินส่วนของ ล. จำเลยฟ้องแย้งว่าที่ดินพิพาทเป็นของจำเลยทั้งหมด แต่ทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยมีสิทธิครอบครองเพียงบางส่วน ศาลมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยได้รับส่วนแบ่งตามสิทธิของจำเลยได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142(2)

คำพิพากษา

โจทก์ทั้งสี่ฟ้องและแก้ไขคำฟ้อง ขอให้พิพากษาว่าหนังสือสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างนายเหลื่อมกับนายกว้างเป็นโมฆะ ให้จำเลยส่งมอบการครอบครองที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ทั้งสี่ ห้ามจำเลยและบริวารเกี่ยวข้องอีกต่อไปจำเลยให้การและแก้ไขคำให้การและฟ้องแย้ง ขอให้ยกฟ้อง

และพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้มีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาท ให้โจทก์ทั้งสี่ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อในหนังสือรับรองการทำประโยชน์เป็นชื่อของจำเลย หากโจทก์ทั้งสี่ไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาโจทก์ทั้งสี่ให้การแก้ฟ้องแย้ง ขอให้ยกฟ้องแย้งระหว่างพิจารณาโจทก์ที่ 4 ถึงแก่ความตาย โจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นพี่ร่วมบิดามารดาของโจทก์ที่ 4 ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทน ศาลชั้นต้นอนุญาตศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่า หนังสือสัญญาซื้อขายที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ เลขที่ 166 ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ เฉพาะส่วนของโจทก์ทั้งสี่ไม่สมบูรณ์ ให้จำเลยส่งมอบที่ดินเฉพาะส่วนของโจทก์ทั้งสี่ให้แก่โจทก์ทั้งสี่ ห้ามจำเลยและบริวารเกี่ยวข้องกับที่ดินส่วนดังกล่าวอีกต่อไป คำขออนุญาตยกฟ้องแย้งของจำเลยจำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษาแก้เป็นว่า โจทก์ทั้งสี่และจำเลยมีสิทธิครอบครองร่วมกันในที่ดินพิพาทตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ คำขออื่นตามฟ้องของโจทก์และฟ้องแย้งของจำเลยให้ยกจำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นรับรองว่ามีเหตุสมควรที่จะฎีกาในข้อเท็จจริงได้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "คดีมีประเด็นข้อพิพาทตามฎีกาของจำเลยว่า โจทก์ทั้งสี่ยินยอมให้นายเหลื่อมขายที่ดินพิพาทให้แก่นายกวางหรือไม่ โดยจำเลยฎีกาว่านอกจากตัวจำเลยแล้วจำเลยยังมีพยานบุคคลอีกหลายปาก เป็นต้นว่านางบุญรัง เขียวเขว้า และนางพิไลวรรณ พรณจิตร บุตรสาวของจำเลย ซึ่งร่วมรู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่นายเหลื่อมทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทกับนายกวางเบิกความยืนยันว่าโจทก์ทั้งสี่ได้รู้เห็นและยินยอมให้นายเหลื่อมขายที่ดินพิพาทให้แก่นายกวางแต่เมื่อตรวจดูคำเบิกความของจำเลยกับนางบุญรังและนางพิไลวรรณแล้วไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าโจทก์ทั้งสี่รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายด้วย อนึ่งเมื่อพิเคราะห์ว่าขณะนั้นโจทก์ทั้งสี่ยังเป็นผู้เยาว์ โจทก์ที่ 2 ซึ่งเป็นพี่ชายคนโตมีอายุเพียง 17 ปีเท่านั้น ส่วนโจทก์ที่ 1 ที่ 3 และที่ 4 อายุ 14 ปี 11 ปี และ 8 ปีตามลำดับ เห็นได้ว่าโจทก์ทั้งสี่ยังอยู่ในวัยเยาว์เกินกว่าที่จะมีส่วนร่วม ในการจัดการทรัพย์สินของตน ทั้งตามคำเบิกความของนายพงษ์วรรณชาติกับนายสุด ติชัย พยานโจทก์ ซึ่งเป็นที่รับกันว่าได้ร่วมรู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทก็ได้ความว่าขณะที่นายเหลื่อมทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทกับนายกวางโจทก์ทั้งสี่ไม่ได้อยู่ด้วย นอกจากนี้แล้วนายบุญเหลือ ยืนชีวิต พยานโจทก์ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านซึ่งเคยเห็นสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทยังเบิกความว่า สัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทมีข้อความระบุว่านายเหลื่อมแต่ผู้เดียวเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้ขายมิได้ระบุชื่อโจทก์ทั้งสี่เป็นผู้ขายด้วย ข้อเท็จจริงตามทางพิจารณาแสดงว่านายเหลื่อมขายที่ดินพิพาทส่วนของตนและส่วนของโจทก์ทั้งสี่ให้แก่นายกวางโดยถือตนว่าเป็นบิดาผู้ใช้อำนาจปกครองโจทก์ทั้งสี่ซึ่งเป็นผู้เยาว์ ที่จำเลยฎีกาว่าโจทก์ทั้งสี่ยินยอมให้ขายที่ดินพิพาทโดยหยิบยกเหตุผลขึ้นกล่าวอ้างว่าโจทก์ทั้งสี่เป็นหลานของนายกวางสามีของจำเลยและเคยไปมาหาสู่กับจำเลยอยู่เสมอ โจทก์ทั้งสี่ยอมรับดีว่านายเหลื่อมขายที่ดินพิพาทให้แก่นายกวางนั้น ความข้อนี้โจทก์ทั้งสี่นำสืบว่าหลังจากที่นางสมดีถึงแก่ความตายแล้วโจทก์ทั้งสี่ต่างเดินทางไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร นาน ๆ จึงจะกลับไปบ้านสักครั้งหนึ่ง ไม่รู้ความเป็นไปของที่ดินพิพาท ซึ่งจำเลยกับนางสุณี ผุดผ่อง พยานจำเลยเบิกความรับว่าหลังจากที่นางสมดีตายแล้วบุตรของนางสมดีบางคนไปบวชบางคนไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร นาน ๆ จะกลับไปเยี่ยมบ้านสักครั้งหนึ่ง คำเบิกความของพยานจำเลยจึงสมกับข้อนำสืบของโจทก์ทั้งสี่ ข้อเท็จจริงน่าเชื่อตามพยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสี่ว่า นายเหลื่อมขายที่ดินพิพาทให้แก่นายกวางโดยมิได้รับความยินยอมจากโจทก์ทั้งสี่ และไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้ขายที่ดินพิพาทส่วนของโจทก์ทั้งสี่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1574 การซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างนายเหลื่อมกับ

นายกวางจึงไม่มีผลผูกพันส่วนของโจทก์ทั้งสี่ ดังนั้น แม้ข้อเท็จจริงจะฟังได้ว่านายเหลื่อมได้มอบ การครอบครองที่ดินพิพาทให้นายกวางและจำเลยเข้าทำประโยชน์ตลอดมาเป็นเวลาถึง 16 ปีเศษ ดังที่จำเลยฎีกาก็ต้องถือว่านายกวางและจำเลยเข้ายึดถือที่ดินพิพาทส่วนของโจทก์ทั้งสี่แทนโจทก์ ทั้งสี่จำเลยไม่อาจยกเอาระยะเวลาที่ตนเองกับนายกวางเข้าทำนาในที่ดินพิพาทขึ้นต่อสู้กับโจทก์ทั้ง สี่จนกว่าจำเลยกับนายกวางจะเปลี่ยนลักษณะแห่งการยึดถือที่ดินพิพาทโดยบอกกล่าวไปยังโจทก์ ทั้งสี่ว่าไม่เจตนาจะยึดถือที่ดินพิพาทแทนโจทก์ทั้งสี่อีกต่อไปแต่ทางพิจารณาไม่ปรากฏข้อเท็จจริง ดังกล่าว จำเลยจึงไม่มีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทส่วนของโจทก์ทั้งสี่ ส่วนที่จำเลยฎีกาว่า โจทก์ทั้ง สี่ไม่ได้ฟ้องคดีเพื่อเอาคืนซึ่งการครอบครองภายใน 1 ปี จึงขาดอายุความนั้น เห็นว่า ตามคำให้การ ของจำเลยได้ให้การไว้ว่า โจทก์ทั้งสี่นำคดีมาฟ้องเกิน 1 ปี นับแต่โจทก์ทั้งสี่บรรลุนิติภาวะจึงขาด อายุความมิได้ยกข้อต่อสู้ว่าโจทก์ทั้งสี่ได้ฟ้องเอาคืนซึ่งการครอบครองภายใน 1 ปี ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1375 ดังที่จำเลยยกขึ้นฎีกา แม้ศาลชั้นต้นและ ศาลอุทธรณ์ภาค 1 จะรับวินิจฉัยให้ ก็ถือไม่ได้ว่าเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบใน ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 1 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคหนึ่ง ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย แต่ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาว่าโจทก์ทั้งสี่กับจำเลยมี สิทธิครอบครองที่ดินพิพาทร่วมกัน โดยมีได้วินิจฉัยว่าฝ่ายใดมีสิทธิครอบครองเป็นส่วนสัดเท่าใดยัง ไม่ถูกต้อง เนื่องจากคู่ความต่างนำสืบพยานหลักฐานของตนจนสิ้นกระแสความแล้ว ศาลฎีกาจึง เห็นสมควรวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวไปเสียทีเดียวโดยไม่ย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิจารณา ข้อเท็จจริงได้ความว่าเดิมที่ดินพิพาทเป็นของนายหมากับนางคำหล่า ตาและยายของ โจทก์ทั้งสี่ ต่อมาวันเดือนปีใดไม่ปรากฏนายหมากับนางคำหล่ายกที่ดินพิพาทให้แก่นางสมดีมารดา ของโจทก์ทั้งสี่เมื่อทางพิจารณาไม่ได้ความชัดว่านางสมดีได้ที่ดินพิพาทมาก่อนสมรส หรือได้มาใน ระหว่างสมรสกับนายเหลื่อม อันมีผลให้ที่ดินพิพาทเป็นสินสมรสระหว่างนายเหลื่อมกับนางสมดี กรณีจึงต้องด้วยข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรสตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1474 วรรคท้าย เมื่อนางสมดีถึงแก่ความตาย ที่ดิน พิพาทซึ่งเป็นสินสมรสย่อมตกเป็นของนายเหลื่อมคนหนึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625(1) ประกอบด้วย มาตรา 1533 อีกคนหนึ่งเป็นมรดกตกแก่นายเหลื่อมกับโจทก์ทั้งสี่ คนละส่วนเท่า ๆ กันตามมาตรา 1629(1) ประกอบด้วยมาตรา 1635(1) ดังนั้น นายเหลื่อมจึงมี สิทธิครอบครองที่ดินพิพาทหกในสิบส่วน อีกสี่ในสิบส่วนเป็นของโจทก์ทั้งสี่คนละส่วนเท่า ๆ กัน แม้ การซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างนายเหลื่อมกับนายกวางจะไม่ผูกพันส่วนของโจทก์ทั้งสี่ก็ตาม แต่ เมื่อได้ความว่า หลังจากทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทแล้วนายเหลื่อมได้ยอมให้จำเลยกับนายกวาง เข้าทำนาในที่ดินพิพาทตลอดมา ประกอบกับที่ดินพิพาทเป็นที่ดินมือเปล่าซึ่งบุคคลมีเพียง สิทธิครอบครอง และอาจโอนการครอบครองให้แก่กันด้วยการส่งมอบทรัพย์สินตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1378 การที่นายเหลื่อมมอบที่ดินพิพาทให้จำเลยกับ นายกวางเข้าทำนาจึงมีผลเป็นการโอนการครอบครองที่ดินพิพาทส่วนของนายเหลื่อมให้แก่จำเลย กับนายกวาง จำเลยกับนายกวางย่อมมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทหกในสิบส่วน คดีนี้จำเลย ฟ้องแย้งว่าที่ดินพิพาทเป็นของจำเลยทั้งหมดเมื่อทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยมีสิทธิครอบครอง ที่ดินพิพาทบางส่วน ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาให้จำเลยได้รับส่วนแบ่งตามสิทธิของจำเลยได้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142(2) แต่ที่จำเลยมีคำขอให้บังคับโจทก์ทั้งสี่ไป จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อในหนังสือรับรองการทำประโยชน์สำหรับที่ดินพิพาทเป็นชื่อของจำเลยนั้น

แม้จะฟังได้ว่าจำเลยมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทร่วมกับโจทก์ทั้งสี่ แต่ไม่มีบทกฎหมายใดให้อำนาจจำเลยที่จะขอให้บังคับเช่นนั้นได้ อีกทั้งตามประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 77 และกฎกระทรวงฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2497) กฎกระทรวงฉบับที่ 42 (พ.ศ. 2536) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ได้กำหนดวิธีการในการขอจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้แล้วว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร จำเลยย่อมสามารถดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวให้ได้รับผลตามวัตถุประสงค์ได้อยู่แล้ว โดยยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมกับแนบคำพิพากษา หรือคำสั่งศาลอันถึงที่สุดที่แสดงว่าจำเลยมีสิทธิในที่ดินพิพาท กรณีจึงไม่อาจบังคับตามคำขอท้ายฟ้องแย้งของจำเลยได้ ฎีกาของจำเลยทุกข้อฟังไม่ขึ้น"พิพากษาแก้เป็นว่า โจทก์ทั้งสี่มีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทสี่ในสี่ส่วนจำเลยมีสิทธิครอบครองที่ดินพิพาทหกในสี่ส่วน นอกจากที่แก้คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 1

องค์คณะ

กำพล ภู่อุดแสง · อำนวย เต็มพันธ์ · ชวลิต ยอดเนร

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/3830/2542>